فصلنامه اقتصاد فضا و توسعه روستایی، سال هشتم، شماره سوم (ویژه‌نامه گردشگری)، پاییز ۱۳۹۸
شاپای چاپی ۲۱۳۱-۲۳۲۲ شاپای الکترونیکی X۴۷۶- ۲۵۸۸
http://serd.khu.ac.ir
صفحات ۱۰۴-۸۳

اثرات گردشگری روستایی بر توسعه کارآفرینی
مورد: روستای سریزد در شهرستان مهریز

علی ولیقلی‌زاده؛ استادیار جغرافیای سیاسی، دانشگاه مراغه، مراغه، ایران.
فرزانه خوانین‌زاده*؛ دانشجوی کارشناسی ارشد، جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، دانشگاه یزد، یزد، ایران.
محمدرضا رضایی؛ دانشیار جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، دانشگاه یزد، یزد، ایران.

دریافت مقاله: ۱۳۹۷/۰۹/۱۰ پذیرش نهایی: ۱۳۹۸/۰۷/۱۵

چکیده

یکی از ابعاد بسیار مهم نظریه‌های توسعهٔ پایدار روستایی، توسعهٔ اقتصادی در کنار توسعهٔ اجتماعی و اکولوژیک است. در این میان، گردشگری در جوامع روستایی نقش بسیار مهمی در توسعهٔ اقتصادی آن دارد. یکی از مهم‌ترین عوامل توسعهٔ گردشگری در روستاها، توجه به کارآفرینی گردشگری است. از این رو، این مطالعه با هدف ارزیابی توسعهٔ کارآفرینی در بحث گردشگری روستایی انجام گرفته است. جامعه آماری تحقیق، افراد ساکن در روستای سریزد بوده که در مجموع دارای ۴۱۵ نفر جمعیت است. تعداد حجم نمونه لازم برای تکمیل پرسشنامه طبق فرمول کوکران ۲۰۰ نفر تعیین شد. در مرحله بعد، پایایی پرسشنامه با مقدار آلفای کرونباخ ۷۷ درصد در قالب نرم‌افزار (SPSS) تایید شد. جهت پردازش داده‌ها، از نرم‌افزار SPSS استفاده گردید و برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از آزمون تی تک نمونه‌ای و رگرسیون گام بگام بهره گرفته شد. نتایج تحقیق نشان می‌دهد که مقدار محاسبه‌شده همه شاخص‌های کارآفرینی، بالاتر از حد مبنای ۲/۵ بوده که می‌توان گفت در راستای توسعه کارآفرینی مطلوب ارزیابی شده و گردشگری به شکل مثبت عمل کرده و توانسته گام‌هایی در جهت توسعه کارآفرینی در روستای سریزد بردارد. همچنین نتایج رگرسیون نشان می‌دهد که از میان شاخص‌های مؤثر، شاخص اعتماد به‌نفس با ضریب (۰/۴۱۹) بیشترین تأثیر را در زمینه کارآفرینی در روستای سریزد به خود اختصاص داده است.

واژگان کلیدی: توسعه روستایی، گردشگری روستایی، کارآفرینی، روستای سریزد.

* khz.4005@gmail.com

[Downloaded from c4i2016.khu.ac.ir on 2026-11-05]

۱) مقدمه

امروزه گردشگری به عنوان یکی از مهمترین ابزار توسعه در جهان مطرح است و در حال حاضر بزرگترین و سریع‌ترین صنعت در جهان شناخته شده که دارای رشدی پایان ناپذیر و فزاینده‌ای است و از آن به عنوان ابزاری کارآمد برای بازسازی و توسعه اقتصادی و اجتماعی نواحی روستایی یاد شده است؛ به گونه‌ای که برای رفع چالش‌های اقتصادی و اجتماعی نواحی روستایی حاشیه‌ای و یا روستاهایی که با کاهش فعالیت‌های کشاورزی سنتی روبرو هستند، گردشگری در کانون توجه برنامه‌ریزان توسعه روستایی قرار دارد (قدیری معصوم و همکاران، ۱۳۹۶: ۳۵). زمانیکه یک جامعه به یک مقصد گردشگری تبدیل می‌شود، کیفیت زندگی و نظام‌های ارزشی و آداب و سنن تحت تاثیر قرار می‌گیرد (Gnoth & zins, 2011:738). به‌طورکلی گردشگری می‌تواند به‌عنوان ابزاری برای توسعه مناطق روستایی بکار گرفته شود؛ چرا که این مقوله می‌تواند به عنوان یک منبع مالی جدید، وضعیت اقتصادی مردم محلی را بهبود و به‌عنوان منبعی در خصوص زدودن فقر، و افزایش اشتغالزایی عمل نماید (قادرمرزی و همکاران، ۱۳۹۳: ۱۱۲). همچنین، توسعه گردشگری و توسعه روستایی، دو عامل مرتبط به هم بوده که توسعه هرکدام بر دیگری اثری مثبت دارد (Arntzen et all 2007).

به‌طورکلی گردشگری جایگاه ویژه‌ای درتوسعه مناطق جغرافیایی دارد ودر بسیاری از ممالک در حال توسعه به‌عنوان منبع اصلی درآمد، اشتغال و توسعه زیرساخت‌ها مد نظر است (توکلی و همکاران، ۱۳۸۹: ۷۴). امروزه صنعت گردشگری در دنیا، سومین صنعت پردرآمد، بعد از نفت و خودروسازی است (قاسمی، ۱۳۸۸: ۲۰۸). براساس گزارش پیش‌بینی درازمدت سازمان گردشگری جهانی (UNWTO) تحت عنوان «گردشگری: چشم‌انداز سال ۲۰۲۰» جامعه گردشگران تا ۲۰۱۰، از رقم یک میلیارد نفر عبور خواهد کرد. در این میان گردشگری روستایی از بخش‌های مهم فعالیت‌های اقتصادی به شمار می‌آید و از دیدگاه‌های گوناگون به آن توجه شده است (میرزائی، ۱۳۸۸: ۷۶). گردشگری روستایی با توجه به ظرفیت‌های طبیعی و فرهنگی موجود در روستاها، می‌تواند نقش مهمی در تجدید حیات روستاها، حفاظت از میراث فرهنگی و در نهایت توسعه پایدار روستایی داشته باشد (رضوانی، ۱۳۸۷: ۱). گردشگری روستایی به‌مثابه یکی از مردمی‌ترین اشکال گردشگری، از یکسو می‌تواند به رشد اقتصادی و تنوع فعالیت‌های روستایی بینجامد و از سویی دیگر با جذب مازاد نیروی انسانی به ایجاد اشتغال و درآمدزایی برای ساکنان روستاها کمک کند و بدین‌ترتیب فرصتی برای توسعه همه جانبه قلمداد شود (غفاری و ترکی هرچکانی، ۱۳۸۸: ۱۱۴). توسعه گردشگری در نواحی روستایی در عین حال می‌تواند وسیله‌ای برای تحرک رشد اقتصاد ملی از طریق غلبه بر انگاره‌های توسعه نیافتگی و بهبود استانداردهای زندگی مردم محلی باشد (بهرامی، ۱۳۸۹: ۵).

[Downloaded from c4i2016.khu.ac.ir on 2026-11-05]

در این بین، کارآفرینی روستایی از جمله راهکارهای منجر به توسعه روستایی است، زیرا کارآفرینی به عقیده شومپیتر، موتور و محرکه اصلی توسعه اقتصادی است و مورد نیاز هر بخشی می‌باشد (Lordkipanidze et all, 2005). کارآفرینی و نوآوری دوعامل کلیدی در گردشگری و دو فاکتور اصلی برای موفقیت مستمر و توسعه صنعت گردشگری هم در عرصه جهانی و هم منطقه‌ای هستند. منظور از کارآفرینی، مجموعه‌ای از عواملی است که در توسعه کارآفرینی مؤثر می‌باشند. این فضا به عوامل کلی اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و سیاسی تاثیرگذار بر تمایلات و توانایی افراد در عهده‌دار شدن فعالیت‌های کارآفرینانه و نیز وجود خدمات حمایتی که فرآیند تولید را تسهیل می‌کنند اشاره دارد (مرادنژاد و همکاران، ۱۳۸۷: ۲۱). لذا، توسعه کارآفرینی با توجه به شرایط اقتصادی جامعه بویژه در نواحی روستایی یکی از نیازهای مهم کشور محسوب می‌شود. در این راستا، روستای سریزد به‌عنوان یکی از روستاهای واقع در شهرستان مهریز با داشتن تنوع محیط جغرافیایی، طبیعت زیبا و ظرفیت‌های بالقوه طبیعی، فرهنگی وتاریخی از قطب‌های مهم گردشگری بشمار می‌آید. این روستا دارای منابع گردشگری اعم از باغات و جاذبه‌ها و مکان های تاریخی و قدیمی است که از دیرباز مورد توجه گردشگران بوده است. و همچنین، به دلیل نزدیکی با دیگر مناطق گردشگرپذیر شهرستان مهریز، و نیز وجود فرهنگ مناسب گردشگرپذیری در بین مردم محلی، از جمله مناطقی است که می‌تواند پایگاه و قطب مهمی در توسعه فعالیت‌های گردشگری روستایی در سطح کشور به شمار آید. رسیدن به این مهم مستلزم ساماندهی و برنامه‌ریزی مناسب و به کارگیری راهبردهایی است که ضمن بهبود توان و ظرفیت بخش گردشگری منطقه، با رویکرد کارآفرینانه بتواند منابع جدید درآمدی و اشتغال را برای ساکنان فراهم آورد. و ضمن متنوع‌سازی اقتصاد، آسیب‌پذیری اقتصادی و اجتماعی و فرهنگی منطقه را تا حد زیادی کاهش دهد و با رونق بخشیدن به بخش‌های مرتبط با فعالیت های گردشگری، تسهیل‌گر روند توسعه متوازن و همه جانبه در سطح منطقه گردد. براین اساس، روستای سریزد به عنوان منطقه مورد مطالعه انتخاب و با هدف «بررسی و شناسایی تاثیرات گردشگری بر توسعه کارآفرینی» و برای یافتن پاسخ علمی برای این پرسش که «گردشگری تا چه اندازه در تقویت ویژگی‌های کارآفرینانه و توسعه کارآفرینی مؤثر بوده است؟» پژوهش حاضر انجام شده است.

۲) مبانی نظری

کارآفرینی موضوع نسبتا جدیدی است که به‌طورجدی علی‌الخصوص در ایران در سال‌های گذشته مطرح شده است. در ادامه، تعدادی از پژوهش‌های انجام شده در زمینه کارآفرینی روستایی و گردشگری مطرح می‌شود:

[Downloaded from c4i2016.khu.ac.ir on 2026-11-05]

حسام و همکاران (۱۳۹۵)، به بررسی سنجش وضعیت توسعه کارآفرینی گردشگری در مناطق روستایی در روستاهای بخش لاریجان پرداختند. طبق نتایج حاصل از بررسی، شاخص‌های دسترسی به زیرساخت‌های فیزیکی، فضای اجتماعی و میزان اعتماد به نفس مطلوبیت بالایی در روستاهای مورد مطالعه دارند، اما شاخص‌های دسترسی به آموزش، مشاوره و تجربیات، مهارت و دانش در وضعیت مناسبی قرار ندارند. عبدالرضا رکن‌الدین افتخاری و همکاران (۱۳۹۵)، به طراحی راهبردهای توسعه پایدار گردشگری روستاهای تاریخی- فرهنگی ایران پرداختند. این پژوهش با هدف تدوین راهبرد مناسب برای توسعه پایدار گردشگری در ۷ روستای تاریخی- فرهنگی ایران انجام شده که نتایج میدانی حاصله بیانگر این می‌باشد که روستاهای تاریخی – فرهنگی مورد مطالعه در وضعیت غلبه بر موانع و نقاط ضعف، قرار گرفته‌اند که باید به منظور به حداقل رساندن زیان‌های ناشی از موانع از راهبردهای تدافعی بهره جست. پاکزاد آزادخانی و همکاران او (۱۳۹۶)، به بررسی نقش گردشگری در کارآفرینی و توسعه پایدار گردشگری پرداخته‌اند. جامعه آماری پژوهش، ساکنان شهر ایلام می‌باشد. نتایج حاصل از ارزیابی نشان می‌دهد که گردشگری در کارآفرینی و توسعه پایدار گردشگری در شهر ایلام تاثیری مثبت دارد. از دیگر پژوهشگران نیز، طیبه نیک رفتار و همکاران (۱۳۹۶)، به تحلیل فرصت‌های کارآفرینی در گردشگری روستایی استان البرز و به شناخت امکان راه اندازی کسب و کارهای مرتبط با این حوزه پرداخته‌اند. که نتایج حاصل نشان داد در روستاهای استان البرز فرصت‌های کارآفرینی در راستای جاذبه‌های طبیعی و تفریحی در اولویت قرار دارد و بعد از آن گردشگری بومی، سوغات و صنایع دستی قرار دارد. از بین پژوهشگران خارجی نیز، کانها و مارکوس (۲۰۱۰)، طی مقاله‌ای بر ضرورت تلفیق مفاهیم کارآفرینی و گردشگری روستایی برای ایجاد مفهوم کارآفرینی گردشگری روستایی تایید کردند. این محققان پیشنهاد کردند که منابع محلی در جهت فعالیت‌های کارآفرینی در لابلای گردشگری روستایی مورد استفاده قرار گیرد تا به ارائه محصولات نوآورانه‌ای مانند غذاها، نوشیدنی‌ها، مناظر طبیعی و مانند اینها در مناطق روستایی منجر شود. چویز کیز (۲۰۱۳)، به ارزیابی نگرش ساکنان نسبت به گردشگری روستایی در تایوان پرداخت. این مطالعه ضمن مقایسه دو الگوی اصلی گردشگری در تایوان، به بررسی اثرات گردشگری روستایی از دیدگاه جامعه میزبان پرداخته و نگرش آنها نسبت به گردشگری روستایی را مورد تحلیل قرار می‌دهد. نتایج حاکی از وجود تفاوت بین دو الگوی گردشگری به لحاظ اثرات اجتماعی، اقتصادی و زیست محیطی است. آکریوس و همکاران (۲۰۱۴)، در مقاله‌ای به بررسی میزان استفاده از منابع پایدار در کارآفرینی گردشگری در منطقه اوریتانیای یونان پرداختند. از مهمترین نتایج بدست آمده این است که منابع پایدار به درستی و به طور کامل مورد استفاده قرار نمی‌گیرد. و این امر به شرایط منفی اقتصادی در صنعت گردشگری و بحران‌های موجود بر میگردد که منجر به سوددهی کم می‌شود.

[Downloaded from c4i2016.khu.ac.ir on 2026-11-05]

مهم‌ترین مزیت ترویج کارآفرینی در گردشگری را می‌توان چنین بیان کرد که از آنجا که بخش گردشگری، ازجمله بخش‌های اقتصادی کشور و درواقع، یکی از محورهای توسعهٔ اقتصادی کشور است، اندیشمندان و سیاست‌گذاران توجه خاصی را به امر توسعهٔ کارآفرینی در گردشگری و رفع مشکلات آن معطوف کرده‌اند. مطالعات مختلف نشان داده است که یکی از مهم‌ترین اهداف توسعهٔ بخش گردشگری و در نهایت توسعهٔ اقتصادی، ایجاد اشتغال و مهم‌ترین سازوکار و ابزار آن، کارآفرینی است. درحقیقت، ترویج کارآفرینی در گردشگری سبب افزایش بهره‌وری افراد و منابع و بالطبع افزایش درآمد بخش اقتصادی و کاهش بیکاری در این بخش می‌شود. اگرچه کارآفرینی در گردشگری، تنها راه کار اشتغال‌زایی و افزایش درآمدهای این بخش نیست، به‌طورقطع می‌توان گفت که بهترین و بهره‌ورترین نوع آن است.

امروزه گردشگری به‌عنوان یک صنعت و یکی از ارکان توسعه پایدار شناخته می‌شود. این صنعت دارای اشکال متنوعی است که گردشگری روستایی یکی از آنهاست. این نوع از گردشگری باعث پایداری اقتصادی، اجتماعی و محیطی در روستاها می‌شود و پویایی جوامع محلی را برمی‌انگیزد (نصیری‌مقدم و خوش‌سیما، ۱۳۹۴: ۱). گردشگری روستایی شامل فعالیت‌ها وگونه‌های مختلف گردشگری در محیط‌های روستایی و پیرامون آنها می‌شود و نیز دربردارنده ارزش‌ها و آثار متفاوتی برای محیط زیست روستا اعم از طبیعی و انسانی است (Soteriades, 2002: 617). گردشگری روستایی در معنای سنتی آن به فعالیت‌هایی اطلاق می‌شود که درآمد اضافی را برای آنهایی که شغل اصلی مانند (کشاورزی و صنعت) دارند فراهم می‌آورد (szabo, 2005: 180). در یک مفهوم کلی، میتوان گردشگری روستایی را فعالیت گردشگری در محیط روستا تلقی نمود؛ یا در یک حوزه کاربردی وسیع‌تر، آن را فعالیت گردشگری در حوزه غیرشهری تلقی کرد که فعالیت‌های انسانی در آن (اقتصاد وابسته به زمین) غالباً در بخش کشاورزی متمرکز هستند (Oppermann, 1996: 88).

گردشگری در فضاهای روستایی به‌عنوان رویکرد و فعالیتی مکمل، با توجه به ظرفیت‌های طبیعی و فرهنگی موجود قادر است برای ارتقای کیفیت زندگی ساکنان نواحی روستایی، تجدید حیات روستاها و در نهایت توسعه پایدار روستایی نقش اساسی ایفا کند (انوری و همکاران، ۱۳۹۱: ۶۷). گردشگری روستایی بخشی از بازار گردشگری و منبعی برای اشتغال و درآمد بوده و می‌توان آن را ابزار مهمی برای توسعه اقتصادی ـ اجتماعی و اکولوژیکی جوامع روستایی قلمداد نمود (افتخاری و قادری، ۱۳۸۱: ۲۶).

گردشگری روستایی، از لحاظ تاریخی بیشتر از دهۀ ۱۹۵۰ میلادی به بعد رایج شده و در سال‌های ۱۹۶۰ و ۱۹۷۰ میلادی بیشتر در حوزه اقتصاد گردشگری روستایی برای کشاورزان در جوامع محلی به آن توجه شده است. ولی با گذشت زمان امروزه توسعه گردشگری روستایی به‌عنوان بخشی ارزشمند و پویا در

[Downloaded from c4i2016.khu.ac.ir on 2026-11-05]

رهیافت اقتصاد روستایی مطرح است (شارپلی و شارپلی،۱۳۸۰: ۵۰). به عبارتی، توسعه گردشگری در روستاها، گسترش فرصت‌های شغلی، ایجاد درآمد اضافی و فقرزدایی را در مناطق روستایی به ارمغان می‌آورد، و مزایای اجتماعی - فرهنگی و زیست محیطی قابل‌توجهی به همراه دارد (مطیعی لنگرودی و نصرتی، ۱۳۹۰: ۶۹).

بنابراین، وابستگی فزاینده به گردشگری روستایی و حمایت از آن، بر اساس امتیازاتی است که این نوع گردشگری به صورت بالقوه در نواحی روستایی به همراه دارد، به گونه‌ای که بخش گردشگری روستایی در جایگاهی ارزشمند و رو به رشد در بازار گردشگری قرار دارد و با درآمد قابل‌ملاحظه‌ای برای فعالیت اقتصادی در روستاها همراه است. ازجمله اثرات مثبت اقتصادی گردشگری در نواحی روستایی می‌توان به افزایش ضریب تکاثری، ایجاد اشتغال و درآمد، کمک به فراهم شدن خدمات زیربنایی، تضویق و توسعه سایر بخش‌های اقتصادی و تنوع‌بخشی به فعالیت‌های اقتصاد روستایی اشاره کرد (مطیعی لنگرودی و کاتب ازگمی، ۱۳۹۶: ۴).

کارآفرین معادل کلمه فرانسوی (Entrepreneur) به معنای متعهد شدن است. کارآفرین کسی است که متعهد می‌شود مخاطره‌های یک فعالیت اقتصادی را سازماندهی و اداره آن را تقبل کند و ابزار تولید محصولات قابل عرضه به بازار، خریداری کند (ولائی و همکاران، ۱۳۹۴: ۱۵۱). شواهد محکمی مبنی بر وجود رابطه علی بین کارآفرینی، رشد اقتصادی و کاهش فقر وجود دارد (chowdhury. 2007: 240). در همین رابطه دیدگاه‌ها و تعاریف مختلفی از کارآفرینی ارائه شده است. از دیدگاه پیروان مکتب سوداگری یا مرکانتلیست‌ها، بازرگانی را که در حال تجارت طلا و نقره دست داشتند، کارآفرین می‌دانستند. کلاسیک‌ها، عوامل اصلی ثروت کارآفرینی را نیروی کار، سرمایه و مواد اولیه معرفی کرده‌اند و شومپیتر پدر کارآفرینی، آنرا نیروی محرکه اقتصادی می‌داند (ایمانی، ۱۳۸۸: ۲۸). از دیدگاه مایا (۲۰۰۲)، کارآفرینی حاصل برخورد ویژگی‌های فردی کارآفرینان با محیط است که در آن نشو و نما یافته‌اند (Archibong, 2004: 29). و همچنین عاملی در جهت کشف فرآیندهای نو و قبول مخاطرات و منافع آن، آگاهی از فرصت‌های سودآور و کشف نشده و بالاخره پایه و اساس توسعه بشمار می‌رود و می‌تواند نقش مهم و اساسی در حرکت چرخ‌های توسعه اقتصادی نواحی روستایی داشته باشد (ارغا، ۱۳۹۶: ۲۱). یکی از مهمترین عواملی که در ایجاد و تنوع درآمدی مناطق روستایی کشور در وضع موجود و آینده می‌تواند بسیار مؤثر واقع شود، کارآفرینی روستایی است. ایجاد توانایی درک تغییرات و کشف فرصت‌ها، مشارکت و کارگروهی، خلاقیت و نوآوری، روحیه استقلال طلبی و مسئولیت‌پذیری از عناصر اصلی سازنده گسترش کارآفرینی در روستاهاست (یاسوری، ۱۳۸۶: ۵۳).

[Downloaded from c4i2016.khu.ac.ir on 2026-11-05]

کارآفرینی روستایی عبارت است از ایجاد سازمانی جدید که تولید یا خدمتی جدید را معرفی یا بازار جدیدی را ایجاد می‌کند، یا از فناوری‌های جدیدی در محیط روستایی استفاده می‌کند (فراهانی و حاجی حسینی، ۱۳۹۲: ۷۱۸). کارآفرینی روستایی فراهم‌کننده زمینه اشتغال، افزایش درآمد و تولید ثروت، بهبود-دهنده کیفیت زندگی و کمک کننده به افراد محلی برای مشارکت در اقتصاد می‌باشد (Reagan. 2002: ۸). در مجموع می‌توان گفت کارآفرینی در مفهوم روستایی خود بر واقعیت ایجاد شغل در نواحی روستایی متمرکز است. همچنین کارآفرینی روستایی به عنوان عامل ایجاد سازمان جدید در معرفی محصولات جدید، استفاده بهینه یا ایجاد بازارهای جدید، بهره‌برداری از فن‌آوری‌های جدید در محیط روستایی نیز شناخته شده است. این تعریف دارای عناصری است از نوآوری و خلاقیت است و می‌تواند جامعه‌ای را که در آن فعالیت‌های کارآفرینی صورت می‌گیرد تحت تاثیر قرار دهد (قدیری معصوم و همکاران، ۱۳۹۶: ۱۴۳). کارآفرینی روستایی و کارآفرینان روستایی در اصل هیچ تفاوتی با سایر کارآفرینان و کارآفرینی ندارند. در واقع، کارآفرینان روستایی همان ویژگی‌هایی را دارند که کارآفرینان مناطق دیگر دارند. حتی به دلیل بالا بودن ریسک در فعالیت‌ها و محیط‌های روستایی، همچنین به دلیل کمبود امکانات وضعف مدیریت در محیط‌های روستایی، کارآفرینان روستایی باید به مراتب، قدرت ریسک‌پذیری بیشتری نسبت به دیگران داشته باشند. پترمن، کارآفرینی روستایی را به سه صورت زیر تعریف می‌کند:

کارآفرینی به عنوان نیرویی می‌تواند، منابع دیگر را برای پاسخگویی به یک تقاضای بی پاسخ بازار بسیج کند.

توانایی خلق و ایجاد چیزی از هیچ است.

فرآیند خلق ارزش، بوسیله ترکیب مجموعه واحدی از منابع در راستای بهره‌گیری از یک فرصت (Petrin, 1994).

کارآفرینی روستایی را می‌توان به این صورت تعریف کرد: شناسایی فرصت‌های جدید، نوآوری و خلاقیت در فعالیت‌های کشاورزی و غیرکشاورزی، نوآوری و خلاقیت در کاربری زمین و درواقع، استفاده بهینه، متنوع و نوآورانه از منابع روستا در راستای توسعه پایدار روستایی است (دادورخانی و همکاران، ۱۳۹۰: ۱۷۳).

از شناخته شده‌ترین راهبردهای توسعه روستایی گردشگری و فرصت‌های مربوط به آن در زمینه کارآفرینی است. شناسایی فرصت یکی از مؤلفه‌های کلیدی فرآیند کارآفرینی و یکی از عوامل اساسی در بقا و توسعه به شمار می‌رود (علوی‌زاده، ۱۳۹۶: ۵۸). البته، کارآفرینی تنها استراتژی مناسب برای توسعه اقتصادی روستاها نیست، اما نسبت به سایر استراتژی‌ها هزینه کمتری دارد و برای محیط روستایی مناسب‌تر است. با توسعه کارآفرینی و ایجاد شرکت‌های کوچک کارآفرین، روستاییان به کالاها و خدمات مورد نیاز

[Downloaded from c4i2016.khu.ac.ir on 2026-11-05]

خود دست می‌یابند و این امر تاثیر زیادی در رشد اقتصادی روستاها و کاهش پدیده مهاجرت به شهرها دارد. به عبارتی دیگر، روستاها نیز همچون شهرها، مملو از فرصت‌های جدید و کشف‌نشده هستند که کشف و بهره‌برداری به‌موقع از این فرصت‌ها و ایجاد کسب وکارهای جدید و رقابت‌پذیر بر مبنای آن، می‌تواند مزایای اقتصادی چشمگیری برای روستاییان به همراه آورد. در جدول زیر مهمترین تأثیرات گردشگری بر کارآفرینی رادر چند دسته مورد بررسی قرارداده است.

جدول۱. تاثیرات گردشگری بر توسعه کارآفرینی در محیط‌های روستایی

تأثیرات گردشگری برتوسعه کارآفرینی در محیط‌های روستایی	
اقتصادی	صنعت گردشگری آثاراقتصادی فراوانی از جمله ایجاد اشتغال و دستیابی به درآمد ارزی پایدارو مناسب، افزایش اشتغال وتنوع فعالیت‌های اقتصادی،کاهش بیکاری و ایجاد اشتغال برای افراد کم‌درآمد، ارتقای سطح زندگی مردم و بهبود زیرساخت‌ها و امکانات موجود از مهم‌ترین آثار مثبت اقتصادی گردشگری به شمارمی‌آیند (زاهدی ۱۳۸۵: ۴۳). پیرسون (۱۹۸۹) در این‌باره معتقد است که مطالعه دربارهٔ افزایش تعداد گردشگران بر وضعیت اقتصادی مقصد عمده‌ترین بخش تحقیقات گردشگری بوده است. بیشتر این تحقیقات را اقتصاددانان انجام داده‌اند و بر تأثیر درآمد و اشتغال تمرکز کرده‌اند (صفایی‌پور و همکاران، ۱۳۹۳: ۴۲۷).
آثار درآمدی	گردشگری روستایی با افزایش درآمد روستاییان ازطریق ارائه خدمات و فروش تولیدات خود به گردشگران، تلاش برای به کارگیری استعدادها و کشف منابع بالقوه برای کسب درآمد از راه رشد صنایع دستی روستایی، و جذب سرمایه‌های سرگردان، و به جریان انداختن آن در محیط روستا موجب دستیابی به سطحی از تعادل اقتصادی به واسطهٔ تسریع درگردش پول در فضای روستا می‌شود (صفایی‌پور و همکاران، ۱۳۹۳: ۴۲۸).
اشتغال‌زایی	از آثار جنبی گردشگری در اقتصاد، مسئله اشتغال‌زایی دارای اهمیت فراوانی است که افزون بر ایجاد درآمد و تنوع‌سازی اقتصاد محلی می‌تواند از آثار زیان‌بار فرهنگی اجتماعی ناشی از بیکاری نیز جلوگیری کند. صنعت گردشگری روستایی بسیار کاربر است و از مزیت‌های مهم آن بی‌نیازی به نیروی کار متخصص و جلب استفاده از نیروی کار ساده یا نیمه ماهر برای خدمت در این صنعت به خصوص در بخش ساختمان و تهیهٔ مواد غذایی لازم برای گردشگران است که باعث اشتغال موقت یا دائم برای بیشتر ساکنان روستا می‌شود (صفایی‌پور، ۱۳۹۳: ۴۲۹).
سرمایه‌گذاری	به‌طورکلی سازمان تجارت جهانی (۱۹۹۶) مهم‌ترین کارکردهای گردشگری روستایی را برآوردن این دوهدف می‌داند: الف) افزایش ظرفیت اقتصاد جوامع روستایی برای نوآوری وتوسعه منابع انسانی باجلب سرمایه‌گذاری در این مناطق و متنوع کردن ساخت و کارکردهای اقتصادی جوامع روستایی؛ ب) خروج مناطق روستایی از انزوای اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی موجود و اتصال اقتصاد مناطق روستایی کشورها به اقتصاد منطقه‌ای، ملی و جهانی با توجه به فرایندهای رو به رشد جهانی‌شدن (مقصودی و لشگرآرا، ۱۳۸۳: ۵۵).
انگیزش کارآفرینی	روانشناسان به بررسی ویژگی‌های روانشناختی و فردی کارآفرینان می‌پردازند. از مهمترین ویژگی‌های مورد توافق آنان می‌توان به ریسک‌پذیری، تحمل ابهام، رضایتمندی، دانش و آگاهی، استقلال‌طلبی، انرژی زیاد، انگیزه وتعهد اشاره کرد (گلرد ۱۳۸۴: ۱۰۲-۱۰۶). یکی از تعابیر قدیمی درباره محرّک‌های کارآفرینی، نیازبه موفّقیت است. کارآفرین فردی است باخصوصیاتی مانند: آینده‌نگری با قدرت پیش‌بینی خوب، شناسایی نیازهای آینده و تلاش برای برآوردن آنها و ریسک‌پذیری (اسکندری ۱۳۸۵: ۴۲).

[Downloaded from c4i2016.khu.ac.ir on 2026-11-05]

توسعه اجتماعی و فرهنگی	مشارکت در شناسایی افراد خلاق و نوآور، مشارکت در تصمیم‌گیری و اجرای فعالیت‌های مختلف در روستا، مشارکت زنان و دختران روستایی در فعالیت‌های اقتصادی و اجتماعی، میزان مسئولیت‌پذیری در راه‌اندازی کسب‌وکارهای جدید، نهادسازی، میزان برگزاری کلاسهای آموزشی و مشاوره‌ای در زمینهٔ کسب‌وکارهای خانگی، تمایل به عضویت در تعاونی‌ها و صنف‌های صنعتی وکشاورزی، میزان حضور مروجان برای ترویج کسب وکارهای جدید، تمایل در به کارگیری افراد متخصص در زمینهٔ راه‌اندازی کسب‌وکارهای جدید، اعتقاد به اشتغالزا و درآمدزا بودن فعالیت‌های غیرکشاورزی، میزان فعالیت دهیاری و شورای اسلامی روستا برای ایجاد وگسترش کارآفرینی/ آگاهی: آشنایی با زمینه‌های کسب‌وکارهای جدید، آگاهی ازخرید و فروش محصولات، میزان آشنایی با قوانین و مقررات کسب‌وکارهای جدید، آشنایی با بازارهای جدید.

با توجه به مطالعات صورت گرفته و تحقیقات انجام‌شده به لحاظ نظری جهت تبیین گردشگری و تأثیر آن در توسعه کارآفرینی، شاخص‌ها به‌صورت زیر خلاصه گردیده تا روابط بین آنها بر اساس روش تجربی مورد سنجش قرار گیرد. براین اساس هدف از پژوهش، سنجش میزان گردشگری به‌عنوان متغیر مستقل و همچنین کارآفرینی به عنوان متغیر وابسته است و شاخص‌های مورد بررسی شامل (توسعه اقتصادی، اشتغال، ریسک‌پذیری، اعتماد بنفس، نوآوری و خلاقیت، آینده‌نگری، سرمایه‌گذاری، توسعه اجتماعی - فرهنگی) می‌باشند.

۳) روش تحقیق

پژوهش حاضر از نوع نظری، کاربردی و از لحاظ روش مطالعه، توصیفی- تحلیلی است. جامعه آماری مورد مطالعه روستای سریزد واقع در شهرستان مهریز است. گردآوری داده‌ها واطلاعات لازم برای انجام این پژوهش به دو روش کتابخانه‌ای و پیمایشی جمع‌آوری گردید. معیارها و شاخص‌های کارآفرینی در زمینه گردشگری مورد استفاده در این پژوهش شامل (اقتصادی، اشتغال، سرمایه‌گذاری، ریسک‌پذیری، اعتماد بنفس، آینده نگری، نوآوری و خلاقیت، توسعه اجتماعی - فرهنگی) است. در روش پیمایشی از ابزار پرسشنامه استفاده شد. جامعه آماری تحقیق، افراد ساکن در روستای سریزد بودند که در مجموع دارای ۴۱۵ نفر جمعیت می‌باشند. تعداد حجم نمونه لازم برای تکمیل پرسشنامه طبق فرمول کوکران ۲۰۰ نفر تعیین شد. در مرحله بعد، پایایی پرسشنامه با انجام پیش آزمون (تکمیل ۲۰ پرسشنامه مقدماتی به صورت تصادفی بین ساکنان) با مقدار آلفای کرونباخ ۷۷ درصد در قالب نرم افزار (SPSS) تایید شد. به منظور عملیاتی کردن مؤلفه‌های این پژوهش از تعدادی گویه استفاده شد. این گویه‌ها در نهایت بر اساس طیف لیکرت پنج تایی (خیلی کم، کم، متوسط، زیاد، خیلی زیاد) تنظیم شدند. و در پایان جهت پردازش داده‌ها، از نرم افزار spss استفاده گردید و برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از آزمون تی تک نمونه‌ای و رگرسیون گام بگام بهره گرفته شد.

[Downloaded from c4i2016.khu.ac.ir on 2026-11-05]

۴) یافته‌های تحقیق

طبق جدول (۲)، نتایج بررسی ویژگی‌های فردی پاسخ دهندگان نشان می‌دهد، در وضعیت جنسیتی از میان ۲۰۰ نفر از افراد مورد بررسی، ۱۰۰ نفر (۵۰٪) را زنان و ۱۰۰ نفر (۵۰٪) را مردان تشکیل داده‌اند. از نظر وضعیت سنی نیز، بیشترین فراوانی شامل افراد دارای سن ۳۰-۲۱ سال با (۴۵٪) و کمترین فراوانی شامل افراد زیر ۲۰ سال با (۵٪) می‌باشند. از نظر سطح تحصیلات نیز بیشترین فراوانی مربوط به فوق دیپلم و لیسانس با (۵۲/۵ .٪) است که این خود اهمیت فعالیت‌های گردشگری را نزد افراد تحصیل‌کرده منطقه نشان می‌دهد. و کمترین فراوانی مربوط به فوق لیسانس با (۷/۵ .٪) است.

جدول ۲. ویژگی فردی افراد مورد بررسی

شاخص	ارزش	فراوانی	درصد
جنسیت	زن	۱۰۰	٪۵۰
	مرد	۱۰۰	٪۵۰
سن	زیر ۲۰ سال	۱۰	٪۵
	۳۰-۲۱ سال	۸۵	٪۴۲/۵
	۴۰-۳۱ سال	۵۵	٪۲۷/۵
	۵۰-۴۱ سال	۳۵	٪۱۷/۵
	۶۰-۵۱	۱۵	٪۷/۵
میزان سواد	زیردیپلم	۳۵	٪۱۷/۵
	دیپلم	۴۵	٪۲۲/۵
	فوق دیپلم و لیسانس	۱۰۵	٪۵۲/۵
	فوق لیسانس و بیشتر	۱۵	٪۷/۵

منبع: یافته‌های میدانی ، ۱۳۹۷

به منظور بررسی و ارزیابی نقش گردشگری در وضعیت کارآفرینی روستای سریزد از دیدگاه ساکنان منطقه، از مؤلفه‌های گوناگون (اشتغال، اقتصاد، سرمایه‌گذاری، ریسک‌پذیری، اعتماد بنفس،آینده‌نگری، نوآوری و خلاقیت و توسعه فرهنگی – اجتماعی) در محدوده مورد مطالعه استفاده شد. در این بخش از پژوهش به منظور بدست آوردن و سنجش دیدگاه ساکنان در خصوص مؤلفه‌های ذکر شده از آزمون‌های آماری میانگین پاسخ‌ها و آزمون T تک نمونه‌ای استفاده شد. با توجه به اینکه در گردآوری دیدگاه‌ها، طیف پنج درجه‌ای لیکرت به کار گرفته شد و رتبه‌های ۱ تا ۵ به پاسخ‌ها اختصاص یافت. امتیاز ۱ نشان دهنده میزان خیلی‌کم و گزینه ۵ نشان دهنده خیلی زیاد است. بنابراین حد متوسط آن عدد ۳ است. درصورتی که میانگین بدست آمده از ۲/۵ بالاتر بود نشان دهنده مطلوبیت مؤلفه‌ها و اگر از ۲/۵ کمتر بود نشان دهنده عدم مطلوبیت مؤلفه‌ها در توسعه کارآفرینی است.

[Downloaded from c4i2016.khu.ac.ir on 2026-11-05]

جهت بررسی متغیر اشتغال و تاثیر آن بر توسعه کارآفرینی از چهار مؤلفه استفاده گردیده است که شامل: ورود گردشگران و تاثیر آن بر ایجاد موقعیت‌های شغلی (با ضریب ۲/۹۷)، ورود گردشگران و تاثیر آن بر کاهش سطح بیکاری در منطقه مورد مطالعه (با ضریب ۲/۷۰)، ورود گردشگران و تاثیر آن بر اشتغال زنان (با ضریب ۲/۴۷)، ورود گردشگران و تاثیر آن بر افزایش خوداشتغالی (با ضریب ۳/۰۲). نتایج آزمون تی تک نمونه‌ای نشان می دهد که میانگین متغیر اشتغال بالاتر از حد میانگین جامعه نمونه است و فقط مؤلفه ورود گردشگران و تاثیر آن بر اشتغال زنان، کمی پایین‌تر از حد میانگین جامعه مورد نظر است. بدین معنا که مؤلفه‌های بکار رفته در اشتغال از دید جامعه نمونه مؤثر بر توسعه کارآفرینی است (جدول ۳).

جدول ۳. میانگین و رتبه پاسخ های بدست آمده مرتبط با مؤلفه اشتغال

مؤلفه	گویه ها	میانگین	انحراف از معیار	اختلاف از میانگین	رتبه
اشتغال	گردشگری و تاثیر ان در ایجاد موقعیت‌های شغلی	۲/۹۷	۰/۹۸۹	۰/۶۹۹	۲
	گردشگری و تاثیر آن بر کاهش سطح بیکاری منطقه	۲/۷۰	۱/۰۵۶	۰/۷۴۶	۳
	گردشگری و تاثیر آن بر اشتغال زنان	۲/۴۷	۱/۰۷۴	۰/۷۶۰	۴
	گردشگری و تاثیر آن بر خوداشتغالی	۳/۰۲	۱/۰۳۹	۰/۷۳۴	۱

منبع: یافته‌های میدانی ، ۱۳۹۷

برای بررسی وضعیت اقتصاد به عنوان یکی از نتایج مهم ورود گردشگران به مقصد از چهار مؤلفه استفاده شد. بررسی میانگین پاسخ‌ها نشان می‌دهد که گویه‌های گردشگری و تاثیر آن بر بهبود کیفیت امکانات، گردشگری و تاثیر آن بر افزایش تقاضا برای خرید محصولات، گردشگری و تاثیر آن بر افزایش درآمد و گردشگری و تاثیر آن بر افزایش قدرت خرید مردم منطقه مورد مطالعه، به ترتیب با امتیازهای ۳/۱۷، ۳/۰۰، ۲/۹۲، ۲/۷۵ بالاتر از حد متوسط میانگین جامعه مورد نظر می‌باشند، پس می‌توان نتیجه گرفت که مؤلفه‌های اقتصادی تاثیر مطلوبی در توسعه کارآفرینی در روستای سریزد دارد (جدول۴).

جدول ۴. میانگین و رتبه پاسخ‌های بدست آمده مرتبط با مؤلفه اقتصادی

مؤلفه	گویه ها	میانگین	انحراف از معیار	اختلاف از میانگین	رتبه
اقتصاد	گردشگری و تاثیر آن بر افزایش درآمد ساکنان	۲/۹۲	۱/۱۰۷۰۲	۰/۷۸۲۸	۳
	گردشگری و تاثیر آن بر افزایش تقاضای خرید	۳/۰۰	۱/۰۷۵۰۷	۰/۷۶۰۲	۲
	گردشگری و تاثیر ان بر بهبود کیفیت امکانات	۳/۱۷	۰/۹۹۹۶۹	۰/۷۰۶۹	۱
	گردشگری و تاثیر آن بر افزایش قدرت خرید مردم	۲/۷۵	۱/۰۴۵۴۵	۰/۷۳۹۲	۴

منبع: یافته‌های میدانی ، ۱۳۹۷

[Downloaded from c4i2016.khu.ac.ir on 2026-11-05]

همانطور که در جدول (۵)، نشان داده شده است، در این پژوهش نقش گردشگری در سرمایه گذاری بر اساس نظر ساکنان با استفاده از دو مؤلفه مورد بررسی قرار گرفته شد. مطالعه میانگین پاسخ‌های بدست آمده نشان می‌دهد که گویه‌های گردشگری و تاثیر آن بر تحریک سرمایه‌گذاری و گردشگری و تاثیر آن در پیشرفت روابط منطقه‌ای با میانگین یکسان ۳/۰۲ بالاتر از حد میانگین جامعه موردنظر بوده و نتایج حاصل از t تک نمونه‌ای نشان می‌دهد که مؤلفه‌ی سرمایه‌گذاری می‌تواند نقش مؤثری در توسعه کارآفرینی در روستای سریزد داشته باشد.

جدول ۵. میانگین و رتبه پاسخ‌های بدست آمده مرتبط با مؤلفه سرمایه گذاری

مؤلفه	گویه‌ها	میانگین	انحراف از معیار	اختلاف از میانگین	رتبه
سرمایه‌گذاری	گردشگری و تاثیر آن بر تحریک سرمایه‌گذاری	۳/۰۲	۱/۱۳۱۷۲	۰/۸۰۰۲	۱
	گردشگری و تاثیر در پیشرفت وروابط منطقه‌ای	۳/۰۲	۰/۹۵۶۳۳	۰/۶۷۶۲	۲

منبع: یافته‌های میدانی ، ۱۳۹۷

جهت بررسی متغیر ریسک‌پذیری و تاثیر آن بر کارآفرینی از سه مؤلفه استفاده شده است که شامل: ورود گردشگران و تاثیر آن در پشتکار ساکنین در رابطه با فعالیت‌های گردشگری (باضریب۲/۷۷)، ورود گردشگران و تاثیر آن در بالا رفتن قدرت ریسک‌پذیری در زمینه سرمایه‌گذاری در فعالیت‌های گردشگری (باضریب۲/۵۵)، ورود گردشگران و تاثیر آن در رویارویی با چالش‌ها و سختی‌های کار در زمینه کارآفرینی (با ضریب ۲/۶۵). نتایج حاصل از t تک نمونه‌ای نشان می‌دهد که میانگین مؤلفه‌های شاخص ریسک‌پذیری از حد متوسط میانگین جامعه مورد نظر بالاتر می‌باشند پس نتیجه می‌گیریم این مؤلفه‌ها تاثیر مطلوبی در توسعه کارآفرینی در روستای سریزد دارند و موجب افزایش کارآفرینی می‌شود. جدول (۶)

جدول ۶. میانگین و رتبه پاسخ‌های بدست آمده مرتبط با مؤلفه اشتغال

مؤلفه	گویه ها	میانگین	انحراف از معیار	اختلاف از میانگین	رتبه
ریسک پذیری	گردشگری و تاثیر در پشتکار ساکنین در حوزه گردشگری	۲/۷۷	۰/۷۹۲۱۶	۰/۵۶۰۱	۱
	گردشگری و تاثیر در بالا رفتن قدرت ریسک‌پذیری در زمینه سرمایه‌گذاری در گردشگری	۲/۵۵	۰/۸۶۶۷۵	۰/۶۱۲۹	۳
	گردشگری و تاثیر در رویارویی با چالش‌ها در رابطه با کارآفرینی	۲/۶۵	۰/۷۹۴۱۴	۰/۵۶۱۵	۲

منبع: یافته‌های میدانی ، ۱۳۹۷

[Downloaded from c4i2016.khu.ac.ir on 2026-11-05]

همانطور که در جدول (۷) نشان داده شده است، از دیدگاه ساکنان محدوده مورد مطالعه، در حوزه مؤلفه اعتماد بنفس، میانگین گویه‌های گردشگری و تاثیر بر افزایش علاقه به خوداشتغالی، گردشگری و تاثیر آن بر بکارگیری از منابع جدید در جهت کسب درآمد و گردشگری و تاثیر آن بر تقویت اعتماد بنفس و خوداتکایی به ترتیب دارای میانیگن ۲/۷۷، ۲/۸۵، ۴/۰۵ می‌باشند که طبق نتایج حاصل از t تک نمونه‌ای، میانگین‌های بدست آمده، بالاتر از میانگین جامعه مورد مطالعه می‌باشند و می‌توانند نقش قابل قبولی در افزایش کارآفرینی در روستای سریزد داشته باشند.

جدول ۷. میانگین و رتبه پاسخ‌های بدست آمده مرتبط با مؤلفه اشتغال

مؤلفه	گویه ها	میانگین	انحراف از معیار	اختلاف از میانگین	رتبه
اعتماد بنفس	گردشگری و تاثیر بر افزایش علاقه به خوداشتغالی	۲/۷۷	۰/۹۶۳۸۶	۰/۶۸۱۵	۳
	گردشگری و تاثیر بر بکارگیری از منابع جدید در جهت کسب درآمد	۲/۸۵	۰/۸۵۵۰۸	۰/۶۰۴۶	۲
	گردشگری و تاثیر بر تقویت اعتماد بنفس و خوداتکایی	۴/۰۵	۶/۵۰۴۵۴	۰/۴۵۹۹۴	۱

منبع: یافته‌های میدانی ، ۱۳۹۷

با توجه به جدول (۸) از سه مؤلفه برای سنجش وضعیت کارآفرینی استفاده شده است که میانگین هر سه گویه طبق جدول زیر: شامل ۳/۳۵، ۳/۰۷ و ۳/۱۵ است. طبق نتایج حاصل از t تک نمونه‌ای، میانگین مؤلفه‌های ذکر شده بالاتر از حد متوسط میانگین جامعه نمونه می‌باشند و سطح معناداری آنها کمتر از ۵ درصد می‌باشند، بدین معنا که مؤلفه‌های یاد شده از دید جامعه نمونه تاثیر مطلوبی در رشد و توسعه کارآفرینی در روستای سریزد دارند.

جدول۸.میانگین و رتبه پاسخ‌های بدست آمده مرتبط با مؤلفه اشتغال

مؤلفه	گویه ها	میانگین	انحراف از معیار	اختلاف از میانگین	رتبه
آینده نگری	گردشگری و تاثیر آن در حفظ منابع طبیعی	۳/۳۵	۱/۱۵۵۰۶	۰/۸۱۶۸	۱
	گردشگری و تاثیر آن بر تنظیم برنامه‌هایی جهت توسعه فعالیت‌های گردشگری	۳/۰۷	۰/۸۷۹۳۴	۰/۶۲۱۸	۳
	گردشگری و تاثیر در بالارفتن انگیزه تغییر در کیفیت زندگی	۳/۱۵	۱/۰۴۰۶۳	۰/۷۳۵۸	۲

منبع: یافته‌های میدانی ، ۱۳۹۷

[Downloaded from c4i2016.khu.ac.ir on 2026-11-05]

طبق جدول (۹)، نتایج آزمون t تک نمونه‌ای نشان می‌دهد که میانگین هر یک از مؤلفه‌های خلاقیت و نوآوری بالاتر از حد متوسط میانگین جامعه نمونه می‌باشند. بدین معنی که مؤلفه‌های خلاقیت و نوآوری مؤثر بر توسعه کارآفرینی روستای سریزد بوده‌اند. برای بررسی این شاخص، از سه مؤلفه استفاده شد که عبارتند از: ورود گردشگران و تاثیر آن بر جلب توجه به تنوع بخشی به تولید محصولات کشاورزی و ... برای فروش به گردشگران (با ضریب۳/۱۰)، ورود گردشگران و تاثیر آن بر ایجاد پروژه‌های جدید در زمینه گردشگری (با ضریب ۳/۰۲)، ورود گردشگران و تاثیر آن بر نوآوری شغلی در منطقه موردمطالعه (۳/۰۵). جدول(۹)

جدول ۹. میانگین و رتبه پاسخ‌های بدست آمده مرتبط با مؤلفه اشتغال

مؤلفه	گویه‌ها	میانگین	انحراف از معیار	اختلاف از میانگین	رتبه
نوآوری و خلاقیت	گردشگری و تاثیر بر تنوع بخشی به تولیدمحصولات	۳/۱۰	۱/۰۴۶۶۵	۰/۰۷۴۰۱	۱
	گردشگری و تاثیر آن بر ایجاد پروژه‌های جدید	۳/۰۲	۱/۰۱۴۶۵	۰/۰۷۱۷۵	۳
	گردشگری و تاثیر در نوآوری شغلی	۳/۰۵	۱/۰۹۷۰۵	۰/۰۷۷۵۷	۲

منبع: یافته‌های میدانی ، ۱۳۹۷

جهت بررسی متغیر توسعه فرهنگی- اجتماعی و تاثیر آن بر کارآفرینی از پنج مؤلفه استفاده شده است که شامل: ورود گردشگران و تاثیر آن در بالابردن آگاهی از سودمندی صنعت گردشگری، ورود گردشگران و تاثیر آن بر افزایش مشارکت و تعامل ساکنین از فرصت‌های موجود، ورود گردشگران و تاثیر آن بر تقویت آداب و رسوم محلی در جهت جذب گردشگران، ورود گردشگران و تاثیر آن بر احداث مراکز فرهنگی در جهت جذب گردشگر، ورود گردشگران و تاثیر آن بر فرهنگ‌سازی در جهت حفظ جمعیت و جلوگیری از مهاجرت مردم در منطقه مورد مطالعه. نتایج حاصل از t تک نمونه‌ای نشان می‌دهد که میانگین مؤلفه‌های شاخص توسعه اجتماعی – فرهنگی بالاتر از حد متوسط میانگین جامعه مورد نظر می‌باشند و سطح معناداری آنها کمتر از آلفا ۵ درصد است. بدین معنا که مؤلفه‌های مذکور از دید جامعه نمونه نقش مؤثری در توسعه کارآفرینی گردشگری دارد. جدول (۱۰).

[Downloaded from c4i2016.khu.ac.ir on 2026-11-05]

جدول ۱۰. میانگین و رتبه پاسخ‌های بدست آمده مرتبط با مؤلفه اشتغال

مؤلفه	گویه ها	میانگین	انحراف از معیار	اختلاف از میانگین	رتبه
توسعه اجتماعی فرهنگی	گردشگری و تاثیر بر افزایش آگاهی از سودمندی صنعت گردشگری	۲/۹۷	۱/۰۳۹۱۲	۰/۷۳۴۸	۴
	گردشگری و تاثیر آن بر افزایش مشارکت مردم در زمینه فرصت‌های موجود	۲/۸۲	۰/۸۶۴۹۴	۰/۶۱۱۶	۵
	گردشگری و تاثیر آن بر تقویت آداب ورسوم محلی در جهت جذب گردشگران	۳/۱۰	۱/۰۷۰۳۹	۰/۷۵۶۹	۱
	گردشگری و تاثیر آن بر احداث مراکز فرهنگی در جهت جذب گردشگران	۳/۱۰	۰/۹۹۷۴۸	۰/۷۰۵۳	۲
	گردشگری و تاثیر آن در جهت جلوگیری از مهاجرت مردم منطقه مورد مطالعه	۳/۰۵	۱/۰۱۴۰۴	۰/۷۲۶۲	۳

نتایج حاصل از T تک نمونه‌ای برای ارزیابی تاثیرات گردشگری بر توسعه کارآفرینی روستای سریزد نشان می‌دهد که مقدار محاسبه شده همه شاخص‌ها در سطح معناداری (sig < %5) و بالاتر از حد مبنای ۲/۵ بوده و در نتیجه در راستای توسعه کارآفرینی مطلوب ارزیابی شده‌اند. (جدول ۱۱)

جدول ۱۱. بررسی شاخص های گردشگری در توسعه کارآفرینی در روستای سریزد

شاخص	Test Value = 3						
	میانگین	انحراف معیار	مقدار آماره t	سطح معناداری Sig	اختلاف از میانگین	میزان اختلاف در سطح اطمینان ۹۵ درصد	
						حد پایین	حد بالا
اشتغال	۲/۷۹	۰/۸۲۹	-۳/۵۱۸	۰/۰۰۱	۱۹۹	-۰/۳۲۱۹	-۰/۹۰۶
اقتصاد	۲/۹۶	۰/۸۴۹	-۰/۶۲۵	-۰/۵۳۳	۱۹۹	-۰/۱۵۵۹	۰/۸۰۹
سرمایه‌گذاری	۳/۱۱	۰/۹۴۷	۱/۶۷	۰/۰۹۵	۱۹۹	-۰/۰۱۹	۰/۲۴۴
ریسک‌پذیری	۲/۶۵	۰/۵۸۱	-۸/۳۱	۰۰۰	۱۹۹	-۰/۴۲۲	-۰/۲۶۰
اعتماد بنفس	۳/۲۲	۲/۲۷	۱/۳۹	۰/۱۶۴	۱۹۹	-۰/۰۹۲	۰/۵۴۲
آینده‌نگری	۳/۱۹	۰/۷۹۰	۳/۴۲	۰/۰۰۱	۱۹۹	۰/۰۸۱	۰/۳۰۱۹
نوآوری و خلاقیت	۳/۰۵	۰/۸۴۱	۰/۹۸۰	۰/۳۲۸	۱۹۹	-۰/۰۵۹	۰/۱۷۵
توسعه فرهنگی و اجتماعی	۳/۰۲۵	۰/۷۴۲	۰/۴۸۲	۰/۶۳۰	۱۹۹	-۰/۰۷۹	۰/۱۳۰

منبع: یافته‌های میدانی ، ۱۳۹۷

در این مرحله از تحقیق سعی بر آن است تا به بررسی آن بپردازیم، گردشگری در روستای سریزد تا چه اندازه به سمت کارآفرینی و توسعه کارآفرینی پیش رفته است؟ و کدام یک از شاخص‌های کارآفرینی کار شده در این پژوهش تاثیر بیشتری در این زمینه داشته است؟ به منظور شناسایی بهتر شاخص‌های

[Downloaded from c4i2016.khu.ac.ir on 2026-11-05]

مؤثر در کارآفرینی در روستای سریزد از روش رگرسیون گام بگام استفاده شده است. بدین منظور همه شاخص‌های مورد نظر در ابتدا از طریق نرم‌افزار spss کامپیوت گردیدند و سپس به منظور بررسی رابطه و میزان تاثیرگذاری این متغیرها، وارد فرمول رگرسیون گام بگام شده و مورد آزمون و تحلیل واقع شدند. (جدول ۱۲)

جدول ۱۲. متغیرهای وارد شده و سهم هر متغیر کارآفرینی در مدل رگرسیون گام بگام

مراحل	نتایج رگرسیون گام بگام				
	متغیر وارد شده به مدل در هر مرحله	ضریب همبستگی چندگانه(R)	ضریب تعیین (R^2)	ضریب تعیین تعدیل‌شده	خطای معیار
گام اول	اشتغال	۰/۷۹۴	۰/۶۳۱	۰/۶۲۹	۰/۴۰۶
گام دوم	اقتصادی	۰/۹۰۰	۰/۸۱۰	۰/۸۰۸	۰/۲۹۱
گام سوم	سرمایه‌گذاری	۰/۹۵۳	۰/۹۰۸	۰/۹۰۷	۰/۲۰۳
گام چهارم	ریسک‌پذیری	۰/۹۸۱	۰/۹۶۲	۰/۹۶۱	۰/۱۳۱
گام پنجم	اعتماد بنفس	۰/۹۹۲	۰/۹۸۴	۰/۹۸۳	۰/۰۸۶
گام ششم	آینده‌نگری	۰/۹۹۵	۰/۹۹۰	۰/۹۸۹	۰/۰۶۸
گام هفتم	نوآوری و خلاقیت	۰/۹۹۷	۰/۹۹۵	۰/۹۹۵	۰/۰۴۹
گام هشتم	توسعه فرهنگی - اجتماعی	۱	۱	۱	۰۰۰

منبع: یافته‌های میدانی ، ۱۳۹۷

طبق جدول (۱۲)، ۸ متغیر پژوهش به عنوان عوامل تاثیرگذار وارد معادله شدند. همانگونه که میزان کارآفرینی (به طورکلی)، در یک ترکیب خطی با متغیرهای وارد شده برابر با ۱ است؛ که این مقدار نشان دهنده رابطه بالا بین متغیرهای مستقل و متغیر وابسته است. مطابق جدول (۱۲)، اولین متغیر مستقل وارد شده در مدل، شاخص اشتغال است که دارای ضریب همبستگی (R) ۰/۷۹۴ است. در مرحله دوم شاخص اقتصادی وارد مدل شد که مقدار R به ۰/۹۰۰ و مقدار R2 به طور مشترک با متغیر قبلی به ۰/۸۱۰ یا ۸۱/۰ درصد افزایش یافته است. درمرحله سوم، متغیر سرمایه‌گذاری وارد معادله شده و مقدار R به ۰/۹۵۳ و مقدار R2 به ۰/۹۰۸ افزایش یافت. در مرحله چهارم شاخص ریسک‌پذیری وارد معادله شد و مقدار R به ۰/۹۸۱ و مقدار R2 به ۰/۹۶۲ افزایش یافت. در مرحله پنجم با واردشدن شاخص اعتماد بنفس در معادله مقدار R به ۰/۹۹۲ و مقدار R2 به ۰/۹۸۴ افزایش یافت. درمرحله ششم نیز با وارد کردن شاخص آینده‌نگری در معادله مقدار R به ۰/۹۹۵ و مقدار R2 به۰/۹۹۰ افزایش یافت. مرحله هفتم نیز، شاخص نوآوری و خلاقیت وارد معادله شد و مقدار R به ۰/۹۹۷ و مقدار R2، ۰/۹۹۵ افزایش پیدا کرد و در مرحله آخر، با ورود شاخص توسعه اجتماعی- فرهنگی به معادله، مقدار R به ۱ و همچنین مقدار R2 نیز به ۱

[Downloaded from c4i2016.khu.ac.ir on 2026-11-05]

افزایش یافت که یعنی این ۸ متغیر ۱۰۰ درصد از واریانس مربوط به متغیر وابسته تبعیت می‌کنند و نشان می‌دهد که بین متغیرهای مستقل و متغیر وابسته رابطه معناداری برقرار است.

جدول ۱۳. ضرایب رگرسیون گام بگام برای سنجش تاثیر متغیرهای مستقل بر توسعه کارآفرینی در روستای سریزد

Coefficients[a]						
Model		ضریب های غیراستاندارد		مقدار بتا یا ضریب رگرسیون استاندارد	T	Sig
		B	Std Error	Beta		
۱	**متغیر وابسته**	۲/۰۵۴	۰۰۰		۰۰۰	۱/۰۰۰
	اقتصاد	۰/۱۲۵	۰۰۰	۰/۱۵۶	۶۲۳۴۴۰۱۸/۷۸	۰۰۰
	اعتماد بنفس	۰/۱۲۵	۰۰۰	۰/۴۱۹	۲۶۵۴۹۳۴۴۲/۶	۰۰۰
	آینده‌نگری	۰/۱۲۵	۰۰۰	۰/۱۴۳	۶۴۸۶۸۹۵۲/۴۴	۰۰۰
	سرمایه‌گذاری	۰/۱۲۵	۰۰۰	۰/۱۷۱	۹۰۶۳۷۵۶۳/۳۵	۰۰۰
	توسعه فرهنگی اجتماعی	۰/۱۲۵	۰۰۰	۰/۱۳۵	۷۷۴۷۶۸۱۷/۸۴	۰۰۰
	اشتغال	۰/۱۲۵	۰۰۰	۰/۱۵۲	۶۴۵۲۸۶۸۲/۴۴	۰۰۰
	نوآوری و خلاقیت	۰/۱۲۵	۰۰۰	۰/۱۵۵	۶۴۱۸۷۱۳۸/۲۰	۰۰۰
	ریسک پذیری	۰/۱۲۵	۰۰۰	۰/۱۰۵	۶۰۶۱۱۸۷۴/۷۳	۰۰۰

منبع: یافته‌های میدانی ، ۱۳۹۷

همانگونه که جدول (۱۳) نشان می‌دهد، بتا همان ضرایب استاندارد شده است، هرچه مقدار بتا (Beta) و تی (T) بزرگتر و سطح معناداری (Sig) کوچکتر باشد بدین معنی است که متغیر مستقل، تاثیر شدیدتری بر متغیر وابسته دارد.

طبق جدول (۱۳)، نشان می‌دهد از میان شاخ‌های مؤثر، شاخص اعتماد بنفس با ضریب (Beta =0/419) بیشترین تاثیر رادر زمینه کارآفرینی در روستای سریزد بخود اختصاص می‌دهد. سپس شاخص سرمایه-گذاری با ضریب (Beta =0/171) و شاخص اقتصادی با ضریب (Beta = 0/156) به ترتیب در رتبه دوم وسوم که بیشترین تاثیر را در توسعه کارآفرینی در زمینه گردشگری در روستای سریزد بخود اختصاص داده‌اند.

۵) نتیجه‌گیری

گردشگری روستایی منبع مهم و جدید ایجاد درآمد برای جوامع روستایی است. در ایران نیز در برخی پژوهش‌های صورت گرفته به تاثیرات کارآفرینی و اقتصادی گردشگری روستایی اشاره شده است. برای مثال: میرزائی (۱۳۸۸)، در پژوهشی بنام «تاثیر توسعه گردشگری روستایی بر اشتغال در منطقه اورامانات

[Downloaded from c4i2016.khu.ac.ir on 2026-11-05]

کرمانشاه» نتیجه گرفته است که گردشگری روستایی زمینه اشتغال فعلی را در منطقه بویژه در ایام فصل بهار فراهم ساخته و شاغلان دیگر بخش‌های اقتصادی بویژه کشاورزی را بخود جذب کرده است. علیقلی‌زاده فیروزجایی و همکاران (۱۳۸۶)، در پژوهشی با نام «نگرش جامعه میزبان به اثرات محیطی و اقتصادی گردشگری در نواحی روستایی، مطالعه موردی: بخش مرکزی شهرستان نوشهر» به این نتیجه رسیدند که از دیدگاه ساکنان، گردشگری تاثیرات اقتصادی نظیر افزایش فرصت‌های شغلی و درآمد، افزایش قیمت کالا و خدمات و افزایش کاذب قیمت زمین را بدنبال داشته است.

در پژوهش حاضر، بررسی تاثیرات گردشگری در توسعه کارآفرینی در روستای سریزد واقع در شهرستان مهریز براساس ۸ مؤلفه اشتغال، اقتصادی، سرمایه‌گذاری، ریسک‌پذیری، اعتماد بنفس، آینده‌نگری، نوآوری و خلاقیت و توسعه اجتماعی- فرهنگی مورد بررسی قرار گرفته شد. به منظور دستیابی به اهداف پژوهش، ابتدا با استفاده از آزمون‌های آماری میانگین پاسخ‌ها و t تک نمونه‌ای، مؤلفه‌های منتخب پژوهش بررسی شدند. نتایج این آزمون نشان می‌دهد که مقدار میانگین محاسبه شده همه شاخص‌ها: اشتغال (۲/۷۹)، اقتصاد (۲/۹۶)، سرمایه‌گذاری (۳/۱۱)، ریسک‌پذیری (۲/۶۵)، اعتماد بنفس (۳/۲۲)، آینده‌نگری (۳/۱۹)، نوآوری و خلاقیت (۳/۰۵)، توسعه فرهنگی–اجتماعی (۳/۰۲۵) در سطح معناداری (Sig< 5%) و بالاتر از حد مبنای میانگین جامعه مورد نظر (۲/۵) بوده و در نتیجه در راستای توسعه کارآفرینی مطلوب ارزیابی شده‌اند. در ادامه برای ارزیابی و شناسایی بهتر مؤلفه‌های مؤثر در کارآفرینی از روش رگرسیون گام بگام استفاده شد. برای این منظور همه شاخص‌ها در ابتدا در نرم افزار spss کامپیوت گرفته شدند و بعد از آن از طریق رگرسیون گام بگام مورد بررسی قرار گرفتند که نتایج آزمون نشان می‌دهد میزان کارآفرینی در یک ترکیب کلی با متغیرهای وارد شده برابر با ۱ است که این مقدار نشان دهنده رابطه بالا بین متغیرهای مستقل و متغیر وابسته است. بنابراین می‌توان گفت بین این ۸ مؤلفه کارآفرینی و وضعیت گردشگری در محدوده مورد مطالعه رابطه معناداری وجود دارد.

۶)منابع

- ارغا، منور، پاکزاد آزادخانی و رؤیا کریمی دوستان، (۱۳۹۶)، **نقش گردشگری در کارآفرینی و توسعه پایدار گردشگری شهر ایلام**، فصلنامه مطالعات عمران شهری، دوره ۱، شماره ۳، صص ۱۸-۳۳.
- اسکندری، فرزاد، ۱۳۸۵، **بررسی و تبیین راهکارهای توسعه کارآفرینی در نظام آموزش عالی کشاورزی ایران**، رساله دکتری، دانشگاه تهران.
- افتخاری، عبدالرضا رکن‌الدین و اسماعیل قادری، (۱۳۸۱)، **نقش گردشگری روستایی در توسعه روستایی (نقد و تحلیل چهارچوب‌های نظریه‌ای)**، فصلنامه مدرس، دوره ۶، شماره ۲، صص ۲۳-۴۱.

[Downloaded from c4i2016.khu.ac.ir on 2026-11-05]

- انوری، محمدرضا، عثمان بلوچی و ابراهیم هاشمزهی (۱۳۹۱)، **نقش محوری گردشگری روستایی در توسعه نواحی روستایی، مطالعه موردی: روستاهای ناحیه تفتان**، فصلنامه مطالعات جغرافیایی مناطق خشک، سال ۳، شماره ۹ و ۱۰، صص ۶۷-۸۶.

- ایمانی، محمدنقی، (۱۳۸۸)، **آموزش کارآفرینی در دانشگاه‌ها، چارچوبی برای برنامه‌ریزی، اجرا و ارزیابی برنامه‌های کارآفرینی**، فصلنامه تحقیقات مدیریت آموزشی، سال ۱، شماره ۱، صص ۲۷-۵۰.

- بهرامی، رحمتالله، (۱۳۸۹)، **بررسی قابلیت‌ها و تنگناهای توسعهٔ گردشگری روستایی در استان کردستان**، چهارمین کنگرهٔ بینالمللی جغرافیدانان جهان اسلام، ایران، زاهدان، صص ۱-۱۵.

- توکلی، مرتضی، اکبر کیانی و صلاح هدایتی، (۱۳۸۹)، **تأثیر مناطق نمونه گردشگری در محرومیت‌زدایی از دیدگاه اجتماعات محلی (مطالعه موردی: منطقه اورامان تخت کردستان)**، فصلنامه مطالعات و پژوهش‌های شهری و منطقه‌ای، سال ۲، شماره ۶، صص ۹۴ -۷۳.

- حسام، مهدی، محمدرضا رضوانی، حسنعلی فرجی سبکبار و سوسن باستانی، (۱۳۹۵)، **سنجش وضعیت توسعه کارآفرینی گردشگری درمناطق روستایی (نمونه موردی: روستاهای بخش لاریجان)**، پژوهش‌های جغرافیای انسانی، دوره ۴۸، شماره ۴، صص ۶۰۳-۶۱۶.

- دادورخانی، فضیله، محمدرضا رضوانی، سیاوش ایمنی قشلاق و خدیجه بوذرجمهری (۱۳۹۰)، **تحلیل نقش گردشگری در توسعه‌ی ویژگی‌های کارآفرینانه و گرایش به کارآفرینی در بین جوانان روستایی (مطالعه‌ی موردی: روستای کندوان و اسکندان شهرستان اسکو)**، فصلنامه پژوهش‌های جغرافیای انسانی، دوره ۴۳، شماره ۴، صص ۱۶۹-۱۹۶.

- رضوانی، محمدرضا، ۱۳۸۷، **توسعه گردشگری روستایی با رویکرد گردشگری پایدار**، تهران: انتشارات دانشگاه تهران.

- زاهدی، محمدرضا، ۱۳۸۵، **گردشگری شهری**، تهران: انتشارات دانشگاه تهران.

- شارپلی، جولیا و ریچارد شارپلی، ۱۳۸۰، **گردشگری روستایی**، ترجمه رحمتالله منشی‌زاده و فاطمه نصیری، تهران: انتشارات منشی.

- صفایی‌پور، مسعود، صفیه دامن‌باغ، حسین طاهری و فاطم رزمگیر، (۱۳۹۳)، **تحلیل نقش گردشگری در اقتصاد روستایی مطالعهٔ موردی: دهستان بانزرده ـ شهرستان دالاهو**، فصلنامه پژوهش‌های روستایی، دوره ۵، شماره ۲، صص ۴۲۳-۴۴۴.

- علوی‌زاده، سیدامیرمحمد، (۱۳۹۶)، **کارآفرینی و نقش آن در توسعه پایدار روستایی (مطالعه موردی: استان ایلام)**، فصلنامه فرهنگ ایلام، دوره ۱۸، شماره ۵۶ و ۵۷، صص ۱۵۴-۱۷۰.

- غفاری، سیدرامین و معصومه ترکی هرچگانی، (۱۳۸۸)، **نقش گردشگری در توسعه اجتماعی- اقتصادی مناطق روستایی استان چهارمحال و بختیاری: مطالعه موردی بخش سامان**، فصلنامه روستا و توسعه، سال ۱۲، شماره ۲، صص ۱۱۳-۱۲۶.

- فراهانی، حسین و سمیرا حاجی‌حسینی، (۱۳۹۲)، «**ارزیابی ظرفیت های نواحی روستایی برای توسعه کارآفرینی و توانمندسازی روستائیان (نمونه موردی: روستاهای بخش شال شهرستان بوئین زهرا)**، پژوهش‌های روستایی، دوره۴، شماره ۴، صص ۷۱۵-۷۴۸.

- قادرمرزی، حامد، داود جمینی و علیرضا جمشیدی، (۱۳۹۳)، **واکاوی اثرات گردشگری بر توسعه نواحی روستایی نمونه موردی: روستای قوری قلعه**، فصلنامه اقتصاد فضا و توسعه روستایی، سال ۴، شماره۴، صص ۱۱۱-۱۲۷.

[Downloaded from c4i2016.khu.ac.ir on 2026-11-05]

- قاسمی سیانی، محمد، (۱۳۸۸)، **کارآفرینی و نقش آن در توسعهٔ اقتصادی روستاهای ایران**، فصلنامه مسکن و محیط روستا، دوره ۲۸، شماره ۱۲۸، صص ۲۸-۴۳.

- قدیری معصوم، مجتبی، علی غلامی، فاطمه محمدزاده و حجت رضایی، (۱۳۹۶)، **الگوی توسعه کارآفرینی در مناطق روستایی شهرستان خوی با رویکرد الگوسازی ساختاری تفسیری**، فصلنامه اقتصاد فضا و توسعه روستایی، سال ۶، ش ۳، صص ۱۳۹-۱۶۴.

- گلرد، پروانه، (۱۳۸۴)، **عوامل مؤثر در توسعه کارآفرینی زنان ایرانی**، فصلنامه زن در توسعه و سیاست، دوره ۳، شماره ۱، صص ۹۸-۱۱۵.

- مطیعی لنگرودی، سیدحسن و زهرا کاتب ازگمی، (۱۳۹۶)، **پیامدهای اقتصادی توسعه فعالیت‌های گردشگری روستایی در شهرستان بندرانزلی (مورد: دهستان لیچارکی حسن‌رود)**، فصلنامه جغرافیا و برنامه‌ریزی محیطی، سال ۶، شماره ۳، صص ۱-۱۶.

- مطیعی لنگرودی، سیدحسن و ماهره نصرتی، (۱۳۹۰)، **امکان سنجی توسعه گردشگری در نواحی روستایی از دیدگاه گردشگران (بخش کرگانرود شهرستان تالش)**، فصلنامه جغرافیا و برنامه‌ریزی محیطی، دوره ۲۲، شماره ۱، صص ۶۹-۸۴.

- مقصودی، طهماسب و فرهاد لشگرآرا، (۱۳۸۳)، **توریسم، توسعه و روستا**، ماهنامهٔ جهاد، شمارهٔ ۲۶۴، صص ۱۲-۲۳.

- مهدوی، داود، عبدالرضا رکن‌الدین افتخاری و حمدالله سجاسی قیداری، (۱۳۹۵)، **طرح راهبردهای توسعه پایدار گردشگری روستاهای تاریخی- فرهنگی ایران**، فصلنامه جغرافیا و برنامه‌ریزی، سال۲۰، شماره ۵۶، صص ۲۷۵-۳۰۰.

- میرزایی، رحمت، (۱۳۸۸)، **تأثیر توسعه گردشگری روستایی بر اشتغال در منطقه اورامانات کرمانشاه**، فصلنامه روستا و توسعه، دوره ۱۲، شماره ۴، ۴۹-۷۶.

- نصیری‌مقدم، منوچهر و صدیقه خوش‌سیما (۱۳۹۴)، **گردشگری روستایی راهبردی برای توسعه پایدار روستایی در بخش خورگام شهرستان رودبار**، فصلنامه فضای گردشگری، دوره ۴، شماره ۱۴، صص ۱-۱۲.

- نیک‌رفتار، طیبه و زهرا نصرتی‌فر، **تحلیل فرصت‌های کارآفرینی در گردشگری روستایی استان البرز**، فصلنامه اقتصاد فضا و توسعه روستایی، سال ۶، ش ۴، صص ۴۵-۵۸.

- ولائی، محمد، عبدالله عبدالهی، رضا منافی آذر و نوید صفری، (۱۳۹۴)، **تحلیل عوامل مؤثر بر توسعه پایدار روستایی با تأکید بر کارآفرینی (مطالعه موردی: دهستان مرحمت آباد شمالی- شهرستان میاندوآب)**، فصلنامه برنامه-ریزی منطقه‌ای، دوره ۵، شماره ۱۹، صص ۱۴۹-۱۶۲.

- یاسوری، مجید، ۱۳۸۶، **مقدمه‌ای بر اقتصاد روستایی با تاکید بر بخش کشاورزی**، مشهد: نشر آستان قدس رضوی.

- Archibong, C. A., 2004, **Technology, Infrastructure and Entrepreneurship: Role of the Government in Building a Sustainable Economy**, School of Business and Economics, North Carolina & T State University. PP: 451-456.

- Arntzen, J., Setlhogile, T., and Barnes, J, 2007, **Rural Livelihoods, Poverty Reduction, and food Security in Southern Africa: Is CBNRM the Answer?** Washington, DC: International Resources Group.

- Chowdhury, M. S, 2007, **Overcoming Entrepreneurship Development Constraints: the Case of Bangladesh**, Journal of Enterprising Communities: People and Places in the Global Economy, 1(3), 240-251.

[Downloaded from c4i2016.khu.ac.ir on 2026-11-05]

- Gnoth, J. and Zins, A. H., 2011, **Developing a Tourism Cultural Contact Scale**, Journal of Business Research, Vol. 66, No 6, pp 738-744.

- Lordkipanidze, M., Brezet, H., Backman, M, 2005, **The Entrepreneurship Factor in Sustainable Tourism Development**, Journal of Cleaner Production No.13, pp 787- 798.

- Oppermann, M, 1996, **Rural tourism in Southern Germany**, Annals of Tourism Research, Vol. 13, No 1.

- Petrin, T., 1994, **Entrepreneurship as an Economic Force in Rural Development**, Keynote Paper.

- Reagan B., 2002, **Are High-growth Entrepreneurs Building the Rural Economy?**, Center for the Study of Rural America. Kansas City, Mo.: Federal Reserve Bank of Kansas City.

- Sazbo, B, 2005, **Rural Tourism as Alternative Income Source for Rural Area along the Hortobágy**, center For International Research, World Development, Vo1. 20, No 11, pp. 179-190.

- Soteriades, M, 2002, **Tourism and Environment in Rural Areas**, Available on: www.fund.acbe/prelude.

[Downloaded from c4i2016.khu.ac.ir on 2026-11-05]